

Central European
Digital Media
Observatory

CEDMO Trends:

6. vlna očima Medianu

Espresso

MEDIAN

OBSAH ZPRÁVY

1 Základní parametry

1.1 Specifika šetření

2 Aktuální trendy

3 Vnímané vystavení dezinformacím

4 Vnímaní aktuálních narativů

5 Dezinformace, které nejčastěji zaujaly

1 Základní parametry

Název výzkumu:	CEDMO Trends: <i>Česká společnost v době změn</i> (6. vlna)
Termín hlavního sběru dat:	14. 9. 2023 – 2. 10. 2023
Cílová skupina:	populace 16+
Způsob výběru respondentů:	kvótní výběr
Opora nastavení kvót:	ČSÚ
Sledované kvóty:	pohlaví, věk, vzdělání, kraj, velikost místa bydliště, užívání internetu, volební chování v parlamentních volbách 2021 a prezidentských volbách 2023
Metoda sběru:	CAWI, panelový výzkum
Celkem platných dotazníků:	3 172

1.1 Specifika šetření

Zadavatelem výzkumu je Univerzita Karlova, resp. výzkumné pracoviště CEDMO NPO a realizátorem projektu společnost MEDIAN. Vedoucí výzkumného týmu za Univerzitu Karlovu je Václav Moravec, vedoucí výzkumného týmu za MEDIAN je Lukáš Kutil. Zadání dotazníku připravil zadavatel a jeho konečná verze byla sestavena ve spolupráci s dodavatelem. Administrace dotazníku probíhala elektronicky. Výběr respondentů byl proveden z Online panelu MEDIAN. Respondenti byli rekrutováni dle kvótního předpisu schváleného zadavatelem.

Tento projekt je financován z Nástroje pro oživení a odolnost EU.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

NÁRODNÍ
PLÁN
OBNOVY

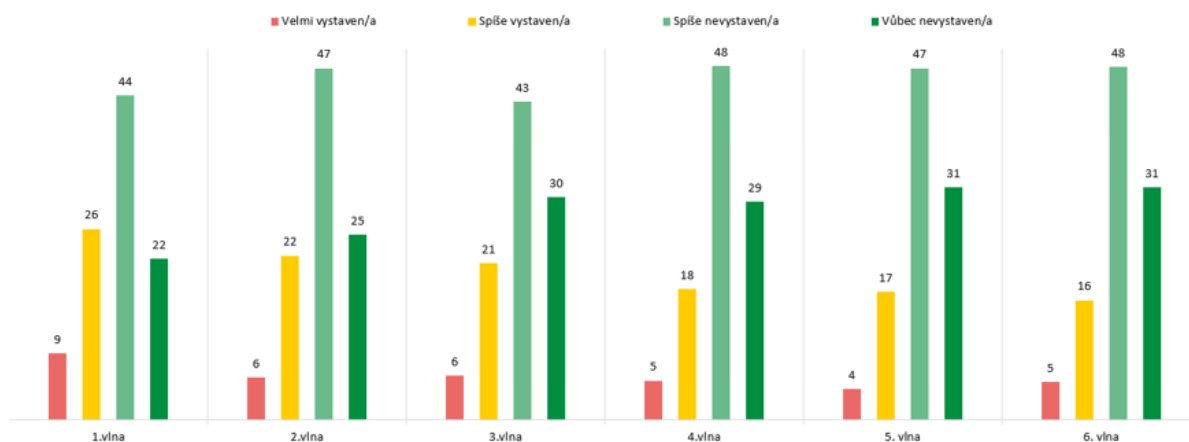
2 Aktuální trendy

V šesté vlně výzkumu CEDMO Trends bylo identifikováno několik nastupujících trendů, některé trvající trendy byly potvrzeny a jiné pro současnou chvíli pozastaveny.

- V 6. vlně se poprvé zastavil úbytek lidí, kteří se cítí dezinformacím „velmi“ vystaveni. Počet respondentů, kteří se cítí „vůbec nevystaveni,“ se v posledních čtyřech vlnách stabilizoval
- Stále méně lidí vnímá šíření nepravdivých informací jako „velmi závažný problém“
- Poslední dvě vlny se stabilizuje počet lidí, kteří se domnívají, že šíření nepravdivých informací ohrožuje bezpečnost ČR. Mírný nárůst lidí, kteří se domnívají, že ji „určitě neohrožuje,“ který se objevoval od začátku výzkumu, byl poprvé zastaven
- Nárůst lidí, kteří se domnívají, že by stát neměl regulovat média prezentující nepravdivé či manipulativní informace, se po letním nárůstu vrátil na nižší hodnoty

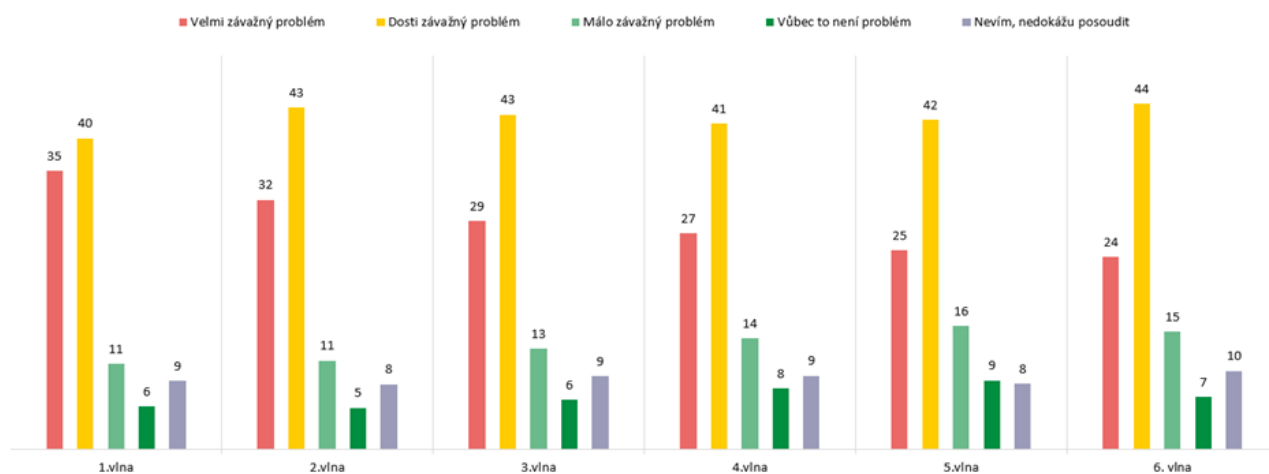
- Přestalo klesat povědomí o pravdivých mediálně komunikovaných narativěch
- Jako snazší pro identifikaci pravdivosti označují respondenti (oproti měření ve 2. vlně) narativy o válce na Ukrajině, o energetické krizi, o důsledcích změn klimatu, o epidemii COVID a o vysoké inflaci. Obtížnější je pro ně určit pravdivost pouze v případě narativů o politice Evropské komise týkající se budoucnosti automobilového průmyslu
- Povědomí o pravdivých mediálně komunikovaných narativěch v posledních dvou vlnách roste. Obeznamenost s nepravdivými narativy v posledních dvou vlnách klesá
- Roste vnímaná věrohodnost u pravdivých narativů a klesá u nepravdivých narativů
- Nízká důvěra v narativy ve prospěch současné vlády nebo premiéra přetrvává, i když oslabila
- V otázce po tom, jaká dezinformace lidí v posledním měsíci zaujala, zaznamenávají úpadek popularity zejména narativy týkající se Andreje Babiše
- V letních měsících byl poprvé zastaven trend, kdy jsou lidé stále více „zcela nespokojeni“ s fungováním demokracie v České republice
- V postojích souvisejících s fungováním demokracie v ČR byly nedávné trendy v současné chvíli pozastaveny (přestala stoupat radikální nespokojenost, byl zastaven pokles odpovědi „spíše spokojen“) a objevil se trend nárůstu respondentů, kteří nejsou „ani spokojeni, ani nespokojeni“
- Počet lidí, kteří si přejí jasné vítězství Ukrajiny, mírně klesá. Od 1. vlny sběru dat se zvýšil počet lidí, kteří si přejí dočasný mír bez vítězství jakékoliv strany

3 Vnímané vystavení dezinformacím

V 6. vlně se poprvé zastavil úbytek lidí, kteří se cítí dezinformacím „velmi“ vystaveni (z 9 % na 6 %, na 5 %, na 4 % a na 5 %). Dále klesá počet lidí, kteří se dezinformacím cítí „spíše“ vystaveni (z 26 % na 22 %, na 21 %, resp. 18 %, na 17 % a na 16 %). Počet respondentů, kteří se cítí „vůbec nevystaveni,“ se v posledních čtyřech vlnách stabilizoval okolo 30 % (aktuálně 31 %).

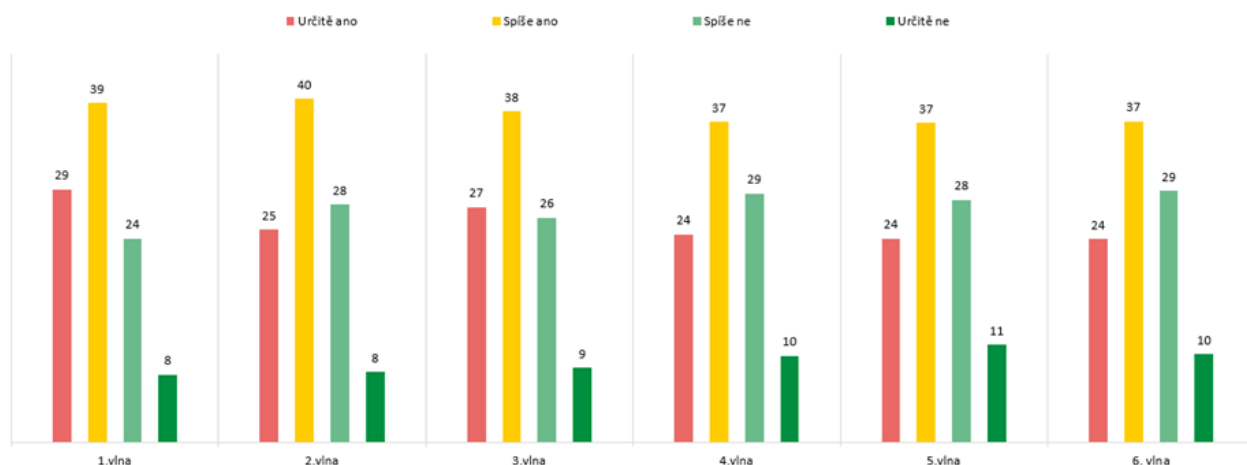
Jak závažným problémem je podle Vás šíření nepravdivých a manipulativních informací (někdy též označovaných jako „dezinformace“) po internetu?

IP04. Jak závažným problémem je podle Vás šíření nepravdivých a manipulativních informací (někdy též označovaných jako „dezinformace“) po internetu?

Trend upadající popularity „velmi závažný problém“ i nadále klesá. Její propad z 35 % na 32 %, resp. na 29 % a na 27 % a 25 % pokračoval v 6. vlně na 24 %. Zastavil se růst popularity odpovědi „málo závažný problém“ a „vůbec to není problém.“

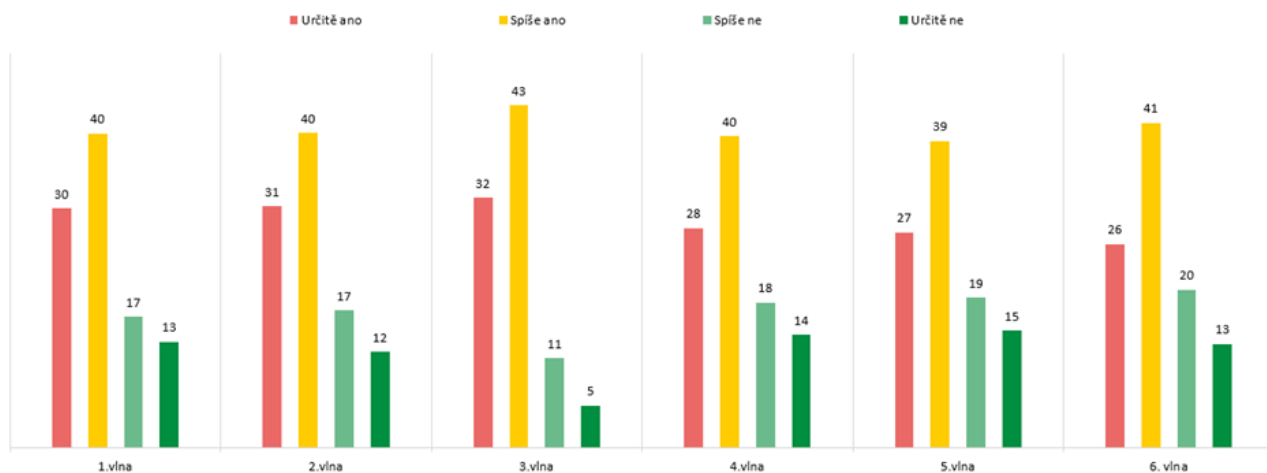
Myslíte si, že šíření nepravdivých a manipulativních informací (někdy též označovaných jako „dezinformace“) ohrožuje bezpečnost České Republiky?

IP05. Myslíte si, že šíření nepravdivých a manipulativních informací (někdy též označovaných jako „dezinformace“) ohrožuje bezpečnost České republiky?

Zastavil se trend slabého růstu u odpovědi „určitě ne“ pokračuje (ze 7,8 % na 8,1 %, resp. 8,6 %, 10,0 %, na 11 % a opět na 10 %). Popularita odpovědi „určitě ano“ byla rovněž stabilizována (z 29 % na 25 %, poté na 27 % a v poté ustálení na 24 %).

Je správné, když stát omezí nebo znemožní působení médií, která šíří nepravdivé nebo manipulativní informace (někdy též označované jako „dezinformace“)?

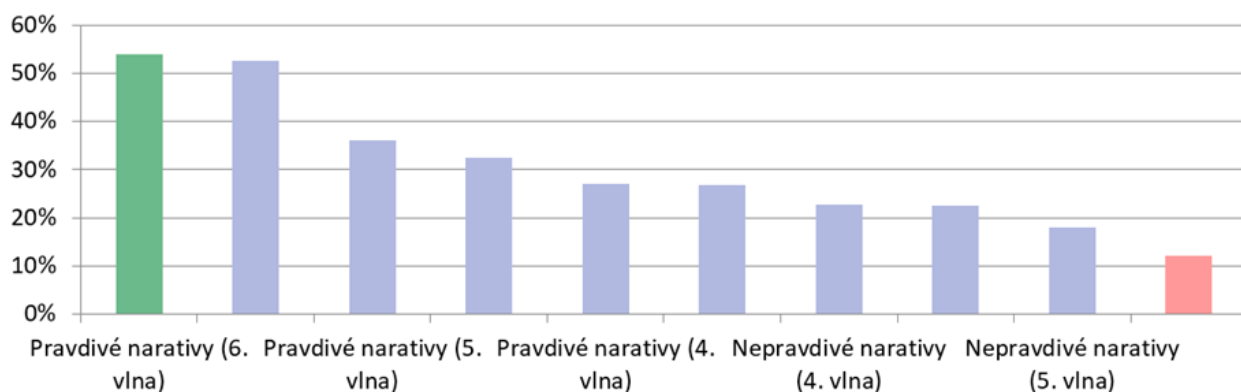

IP07. Je správné, když stát omezí nebo znemožní působení médií, která šíří nepravdivé či manipulativní informace (někdy též označované jako „dezinformace“)?

Popularita odpovědi, že dezinformace by se „určitě“ neměly omezovat ze strany státu, se po letním nárůstu vrátil na nižší hodnoty (13 %). Je možné, že trend byl zvrácen. Květnový propad nemusí být nutno považovat za exces, jak ukáží příští měsíce. Popularita odpovědi „určitě ano“ pokračuje v klesajícím trendu a v současnosti se nachází na nejnižších hodnotách měření (26 %).

4 Vnímání aktuálních narativů

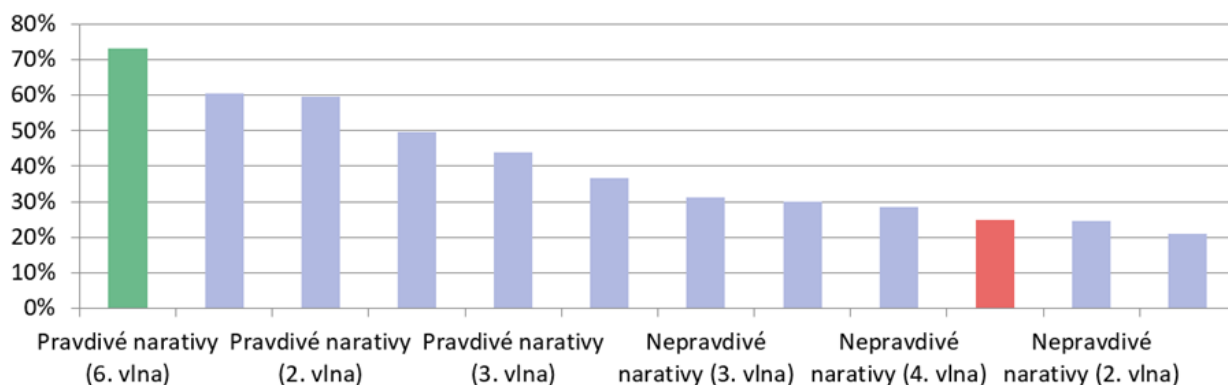
Do jaké míry máte povědomí o následujících zprávách, resp. informacích?

DEZP. Do jaké míry máte povědomí o následujících zprávách, resp. informacích?

Oproti páté vlně sběru dat toto znamená významný nárůst povědomí o pravdivých narativech, z 36 % na 54 %. Obeznamenost s nepravdivými narativy se pohybovala mezi 4 % a 25 %. Nejpopulárnější dezinformační narativ (a zároveň jediný s popularitou nad 20 %) byl narativ o vzniku americké vojenské základny na letišti v Karlových Varech.

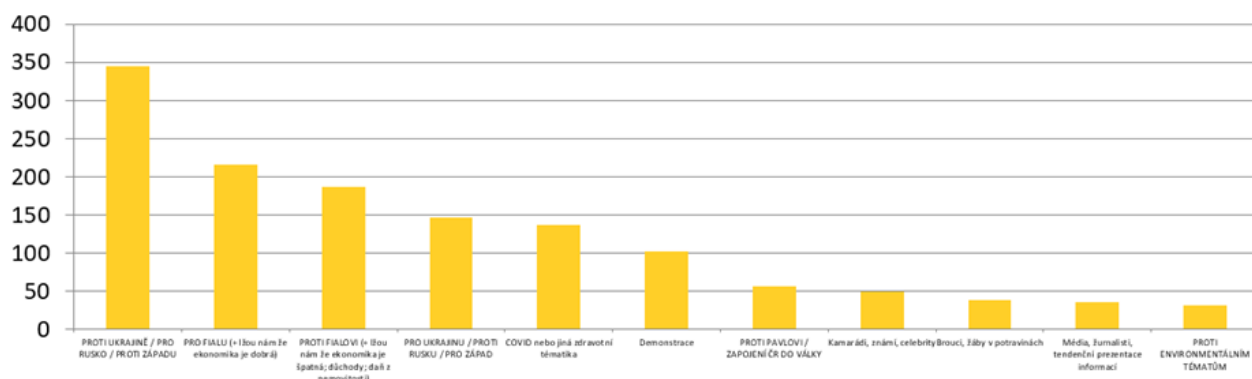
Do jaké míry považujete následující zprávy za nevěrohodné, nebo naopak věrohodné?

DEZ. Do jaké míry považujete následující zprávy za nevěrohodné, nebo naopak věrohodné?

Trend posilování popularity nepravdivých narativů v posledních třech vlnách se v 6. vlně nepotvrdil. V současnosti se průměrná důvěryhodnost dezinformačních narativů pohybuje na 25 % (30 % v minulé vlně). Pravdivé narativy se zároveň dostaly přes 70% hranici důvěryhodnosti a staly se tak nejdůvěryhodnějšími narativy ze všech vln (tento jev jsme pozorovali už v minulé vlně, kdy pravdivé narativy překonaly 60 % hranici). Trend postupně klesající důvěry v mainstreamově komunikované narativy, o kterém se uvažovalo na základě dat v červnové a květnové vlně, je tedy pro tuto chvíli vyloučen.

5 Dezinformace, které nejčastěji zaujaly

IP01A. Popište vlastními slovy, jaká nepravdivá či manipulativní informace (někdy též označovaná jako „dezinformace“) Vás v uplynulém měsíci zaujala?

Jako dezinformační považovali respondenti častěji opět narativ zaměřený protiukrajinsky, protizápadně nebo proruský. Narativy opačné naopak obsadily 4. místo v žebříčku - o místo níže než v poslední vlně, ovšem s totožným rozdílem, tj. 200 bodů.

Narativy pro Petra Fialu a zprávy o dobré ekonomické situaci ČR, které respondenti považují za dezinformační, zůstávají umístěny na druhém místě (216 bodů, o 100 méně než posledně).

Zároveň však narativy proti Petru Fialovi se nově umístily v závěsu, se 187 body na 3. místě. Nižší podpora vládě, jež se projevovala v minulých třech vlnách, v tomto smyslu může začínat mizet.

Narativy o médiích, žurnalistech nebo tendenční prezentaci informací zůstávají v 5. i v 6. vlně na 11. místě, kde se stabilizují, čili jejich květnový výstřelek na 3. místo lze přičíst situačním vlivům. Nejedná se tedy o obecný úpadek důvěry v mediálně komunikované mainstreamové narativy.

Postupný úpadek v průběhu pěti vln zaznamenávaly a nyní v 6. vlně ukázaly narativy týkající se Andreje Babiše, které dohromady (pozitivní i negativní) získaly pouze 37 bodů.